

CERKVENI GLASNIK

Izhaja zadnji teden v mesecu

ZA TRŽIŠKO ŽUPNIJO

Posamezna številka stane 2 Din.

Patrona Trziča.

Stoletja je že preteklo, kar si je verno trziško ljudstvo izbralo deviško Mater za svojo patrono. Veselje in žalost se je pogosto menjavalo po ozki dolini Bistrice in Moščenika, celi rodovi so ginili, obrt in industrija sta se spreminjala, ona pa je vedno ostala — patrona Trziča in župnije.

In v dneh največjega gorja, ko so še ležali po trgu ožgani tramovi njihovih domov in delavnic, ko so vojske hrumele po naših dolinah, so si naši verni predniki odtrgali zadnji vinar in postavili sedanjo cerkev na čast Prečisti Devici.

Mnogo hudih ur je pridrvelo že nad Trzič: kuga, lakota, vojska, propadanje obrti in obubožanje! In v težkih dneh

V težkih dneh, ko so si naši predniki ustvarjali tu prve domove, ko so sekali po obronkih pragozdove, ko so ob deročih bregovih ustvarjali prvo obrt in industrijo, so izvolili Nebeško Kraljico za svojo patrono in njej postavili skromno svetišče.

skrbi žalosti je trziško ljudstvo vedno hitelo k svoji patroni, pri njej je iskalo tolažbe in pomoči in je tudi obilo našlo. Ukoreninjeno češčenje Žalostne Matere Božje, tej posvečena znamenja in polno slik prežalostne Matere po Trziču jasno priča, da se je trziško ljudstvo že od nekdaj rado zatekalo

k svoji patroni v potrebah in težavah. Kakor še danes — tako je bilo vedno: vsako jutro in vsak večer se v cerkvi vrste pobožni častilci Matere Božje pred njenimi slikami; in največ jih imata Žalostna Mati in pa Marija Vedne Pomoči. Oni kot za altarjem Karmelske bratovščine bi vedel marsikaj povedati! Koliko zdihov, koliko prošenj je že tu privrelo iz žalostnih človeških src, in koliko tolažbe je tu delila milostna Mati!

In zlasti med svetovno vojno, koliko jih je klečalo pred tema podobama in gotovo je marsikoga pripeljala nazaj Marija Vedne Pomoči ali pa Žalostna Mati Božja.

Pred nekaj dnevi mi je pravil naš faran čudno zgodbo svoje rešitve iz vojske in pristavil je: »Mene je varovala in pripeljala nazaj samo Marija Vedne Pomoči, to sem trdno prepričan.« Ob gotovih dneh gore sveče pred to ali drugo Marijino podobo in oznanjajo obletnice onih dni, ko je Marija Pomočnica čudovito pomagala župljanu in ga rešila v silni nevarnosti. Da, dosti prič iz naših vrst bi lahko naštel, da resnično ni bil še nihče osramočen, ki se je zaupno k Mariji zatekal —!

Stara ljubezen do svoje patrone vernega tržiškega ljudstva naj živi dalje! Še hodite, še vedno v večjem številu, tja k žalostni Materi v kapelici, še hodite pred podobo Pomočnice, le prižigajte lučke doma pred njeno podobo, še bolj iskreno njej na čast molite po družinah sv. rožni venec — in gotovo bo ona ostala vaša patrona, vaša pomočnica —, vaša tolažnica!

Za čast Matere Božje.

Majnik je. S cvetjem krasimo Marijine altarje, s pesmi mi slavimo Kraljico majnika, vsak dan se zbiramo pred njenim altarjem pri lepi šmarnični pobožnosti, res Mariji posvečen je ta mesec.

Ko pa v majniku darujemo preblaženi devici cvetje in molitve, ne pozabimo tudi na njeno — čast.

V naši sredi se ponavlja vedno v večji meri bogokletno preklinjanje Matere Božje v italijanskem jeziku. To je neka moderna obsedenje človeka, da sramoti Mater Božjo! Kaj je človeku storila Mati Kristusova? Rodila nam je Odrješnika, stala je pod križem, ko je na njem visel in umiral sin! In človek jo kolne . . .! Na veliki petek so stali okrog križa farizeji, pismouki, vsa judovska hudobija, zasmehovali in kleli so Gospoda, a do njegove matere so imeli obzir, da je niso kleli. Ko je vzela mrtvega sina v naročje pod križem, so zgornji vsi s Kalvarije — ni ga bilo, ki bi se bil upal sramotiti Žalostno Mater —! Sedaj pa nastopajo med nami ljudje, ki pravijo, da so kristjani, in sramote kraljico mučencev z grdimi priimki, kakor je niso največji sovražniki Kristusa! Obkladajo jo z grdim imenom najbolj umazane živali! Ali niso ti preklinjevalci Prečiste na gotov način obsedeni?! To kletvino vede in hote izreči je zmožen samo človek, ki ga ima v oblasti hudobni duh — —!

Ta kletvina se je že tako razpasla med nami, da nekaterim že kar uide iz ust, mnogim je že tako v ušesih, da se celo izgovarjajo, da jim v jezi kar uide nehote — — —!

Ali ni to silna sramota? Ali ne bo to priklicalo prokletstva na vse, ki tako kolnejo in tudi na vse, ki to kletvino puste in mirno gledajo?!

Za majnik prinesimo Kraljici majnika v dar kot šmarnično darilo sklep, da se bomo z vso močjo borili proti tej grdi kletvini za čast Marijino.

Molimo v ta namen, da bi se zatrla ta sramota med nami!

Darujmo šmarnično pobožnost v zadoščenje Prečisti Devici za vse te sramotilne kletvine!

Opozorimo vsakega, ki tako kolne, z ljubeznijo, naj tega ne dela več, naj ne kliče prokletstva na sebe in naš rod!

Kdor se je te kletvine navadil, naj v majniku daruje šmarnično pobožnost Mariji v zadoščenje in v prošnjo, da bi

se odvadil te navade; če mu kdaj zopet uide ta grda beseda, naj si takoj naloži kako pokoro.

Šmarnice darujmo vsi za čast Matere Božje!

Znamenje nasprotovanja.

Ko je deviška Mati prinesla v tempelj dete Jezusa, ji je starček Simeon prerokoval: »Glej, ta je postavljen v padec in v vstajenje mnogih v Izraelu, in v znamenje, kateremu se bo nasprotovalo, in tvojo lastno dušo bo presunil meč — da se razodenejo misli mnogih src.« Kristus je znamenje, kateremu se od sveta — posvetnega sveta — nasprotuje —, a nasprotuje se tudi njegovi Materi in vsem, ki so Kristusovi in Marijini. Od začetka krščanstva do danes in do konca sveta otroci teme nasprotujejo vsemu, kar je dobrega, kar je Kristusovega.

To občuti danes v veliki meri — Marijina družba.

Bilo je pred leti —! V župni pisarni je prigovarjal župnik materi, naj pošilja svojo hčerko v Marijino družbo. A mati o tem ni hotela slišati. Vzrokov sicer ni povedala takrat, toda kasneje se je izdala. Mislila si je, da njena hčerka v Marijini družbi ne bo mogla dobiti dobre partije, ker ne bo smela na ples, na veselice, v fantovske družbe itd. In res, v Marijino družbo je ni pustila, dovolila pa ji je v družbo greha! Kjer so fantje, kjer je ples —, kjer je družba mlada in vesela —, tja je mlada Francka smela — —!

Drug prizor! Par let je preteklo! Ista mati pride v župno pisarno —! Žalostna in potrta je! Seboj je prinesla listek urada za zavarovanje delavcev, da ji g. župnik potrdi nezakonsko rojstvo otroka njene hčerke —. Moža ni dobila — pač pa otroka — njena hčerka —! In danes? Nesrečna je mati, nesrečna je hči!

Takih zgledov bi lahko navedel precej!

Zakaj svet nasprotuje Marijinim kongregacijam —!?! Da neverniki, svobodomiselnici in samo po imenu kristjani napadajo kongregacije, blatijo kongreganiste z grdimi priimki — je razumljivo. Otroci teme morajo sovražiti otroke luči —! Koliko sramotilnih pesmi, člankov in opazk je napravilo svobodomiselnih časopisje na račun »Marijinih devic«, nam je znano in tudi razumljivo. Ljudje brez srčne kulture pač drugače govoriti in pisati ne morejo —! A da tudi še precej dobri kristjani ne umevajo Marijine kongregacije in ji nasprotujejo, to je bolj — čudno —!

Vzrok temu je sama — posvetnost!

Kaj hoče Marijina družba? Gojiti Marijino češčenje in s pomočjo Marijinega češčenja in posnemanja Marijinih čednosti vzgojiti značajna in poštena dekleta, fante, žene in može.

Namen Marijine družbe ni vzgajati redovnice ali redovnike, ampak kristjane, ki bodo res kristjani, ne polovičarji.

Namen dekliške ali fantovske Marijine družbe je, varovati mladino moralne propasti, vzgojiti jih za dobre žene in može —; namen ženske Marijine družbe je, vzgajati naše žene za dobre matere.

Ali ni torej namen kongregacij vzvišen, lep, plemenit?! Vsi, ki krščansko čutijo, bi jih morali odobravati in podpirati in biti s ponosom njih udje.

»Saj tudi izven Marijine družbe lahko dobra ostane«, ugovarjajo in se izmikajo. Res je to mogoče, ampak »lahko« pa ni. Mladina, izročena vrtincu sveta, uživanja in posvetnosti, se gotovo izgubi. Zakaj je torej ne bi vodili in pustili in prigovarjali v družbo, kjer se ji nudi več varstva, boljših sredstev, boljše tovarišije, skrbnejša cerkvena vzgoja — torej več sigurnosti, da ostane dobra —?!

»Saj se tudi v Marijini družbi nekateri izugbe«, ugovarjajo. Res je to, a samo itsti, ki ne žive tako, kakor bi morali kot člani kongregacije. Kdor pa vestno izpolnjuje pravila kongregacije, se ne izgubi.

»Pa tega nočem, da bi naše hodili drugi tožit v farovž«, se zopet oglašja kakšna rahločutna mamica. V kongregaciji ni nobenih »pošt« in tožarenja, pač pa neke vrste družinska vzgoja. Pri mladini pa mora biti kontrola, nadzorstvo, tako

v družini kakor vsakem vzgojnem zavodu in tudi v kongregaciji. Temu vodstvu, in če hočete, temu nadzorstvu se vsak, ki vstopi v kongregacijo, prostovoljno podvrže. Kongregacija je moderna vzgojna šola, kjer člani svoje vzgojne nadzornike — pač najboljše iz svoje srede — sami volijo —! Vsak ve, da lahko kdaj kaj zagreši in če vodstvo kongregacije opazi, da je ta ali oni v nevarnosti, da je morda že zašel na napačno pot, je vendar dolžnost krščanske ljubezni, da skuša svojo sestro ali brata v Mariji privedi nazaj k Materi. Ali ni tako? Saj mora vsak kristjan že itak iz krščanske ljubezni po svojih močeh skrbeti za zveličanje bližnjega in, če treba, ga je v gotovih slučajih dolžan celo posvariti —. In tega naj bi Marijina družba in njeno predstojništvo ne vršilo?!

Kdor se izgovarja na »tožarenje in opravljanje«, ki mu brani v kongregacijo, ta zopet pokriva samo svojo — posvetnost —! Tak bi šel ali bi šla v kongregacijo, ko bi se ji v njej dovolilo vse, kar svetu ugaja —: ples, vse veselice, slaba tovarišija, ponočevanje in nazadnje še grešna znanja —! Seveda za take kongregacije ni!

Toda naj kdo podpira kongregacije ali ne, naj kdo vstopi v njo ali ne, naj ima to mnenje o njej ali drugo — eno pa pazimo — kar nas je kristjanov —, da ne bo kongregacija nobenemu v znamenje, kateremu bi nasprotovali! Kongregacija je Marijina družina! Kdor družini nasprotuje — ta nasprotuje tudi Materi —! Ljubimo, spoštujemo, podpirajmo in gojimo vse, kar je Mariji drago in tako tudi — njene družbe!

Oznanila za mesec maj.

1. Sv. Filip in Jakob, prvi petek v mesecu, pričetek šmarnične pobožnosti, ob 6. zj. sv. m. z blagoslovom, zvečer ob 7.45 šmarnična pobožnost s slovesnimi petimi litanijami M. B. Ob 9. uri sv. m. pri sv. Jožefu.

Majniška pobožnost se vrši ob delavnikih zvečer ob 7.45. ob nedeljah pop. ob 2., ob praznikih pa ob 2.30. uri. Vsaki dan majnika prejmemo lahko 300 dni odpustkov, če opravimo šmarniško pobožnost; enkrat na mesec — na poljubnem dan — ali 1. junija — pa popoln odpustek, če vsaki dan opravimo to pobožnost in prejmemo sv. zakramente in molimo v papežev namen.

3. III. ned. po Vel. noči., najdenje sv. Križa, služba božja ob 6., 8.15. in 10., pop. ob 2. uri šmarnice pred izpostavljenim Sv. R. T., pete litanije M. B.

Prva nedelja v mesecu, mesečno skupno obhajilo za moške.

4. Sv. Florijan, Sv. m. ob 6. za kosarje, ob 9. pri altariju sv. Florijana za požarno brambo; ob 9.30 pojde obljubljen procesija po navadnem potu in po procesiji je slovesna sv. maša z leviti pred izpostavljenim sv. R. T. Letos se je nekoliko spremenilo, da se morejo udeležiti procesije požarne brambe z godbo.

Cel teden, to je od nedelje 3. maja do 10. maja, bo vsled obljube naše župnije sv. m. zj. ob 6. z blagoslovom.

10. IV. ned. po Vel. n. Služba božja kakor po navadi.

17. V. ned. po Vel. n. Služba božja kakor po navadi.

Križev teden gre v pondeljek 18. maja ob 7. procesija k sv. Jožefu, v torek po prvi sv. maši k sv. Ani, v sredo ob 7. uri k sv. Juriju.

21. Vnebohod Gospodov, ob 6. in 10. sv. m. z dvema blagoslovoma, ob 10. peta sv. maša, potem, ko dojteta procesije iz doline in sv. Ane. Pop. ob 2.30 šmarnice in slovesne pete litanije M. B.

22. Pričetek devetdnevne časti sv. Duhu. Po litanijah se moli molitev na čast sv. Duhu in očenaš s češčenasi-marijo.

24. nedelja v osmini Vnebohoda, služba božja po navadi. Pop. ob 2. šmarnice in pete litanije M. B.

30. Binkoštna vigilijska, zapovedan strogi post. Po 6. maši blagoslov krsne vode in nato peta sv. maša.

31. Binkoštna nedelja, ob 6. in 10. sv. m. z dvema blagoslovoma, ob 8.15 z enim blagoslovom, ob 10. sv. m. z leviti, pred to mašo klicanje sv. Duha. Pop. ob 2.30 sklep šmarnic, slovesne pete litanije M. B. in zahvalna pesem.

Udje bratovščine Sv. Duha prejmejo ta dan pod navadnimi pogoji pop. odpustek.

Dekliška Mar. družba ima mesečni shod 10. maja, skupno obhajilo 31., uro molitve 17. maja.

Ženska Mar. družba ima shod 17. maja.

Mladeniška Mar. družba ima shod 24. maja.

III. red shod 3. maja, sv. mašo 5. maja, uro molitve 24. in 31. maja po litanijah.

Marijin vrtec za deklice shod 10., za dečke 17. maja.

Šolski vestnik.

Mladino v Marijino šolo! Kateri starši bi ne imeli radi dobrih otrok?! Gotovo je vsakega očeta in vsake matere najiskrenejša želja to, da postanejo in ostanejo njegovi otroci dobri, pošteni. Velik in uspešen pripomoček pri vzgoji mladine pa je Marijino češčenje — Marijina šola.

Če beremo življenje svetnikov, pa pri ogromni večini opazimo, da so imeli dobre starše, ki so v nedolžnih srcih svoje dece gojili Marijino češčenje. Svetemu župniku Vianeju je njegova mati kot prvo darilo kupila majhen kip preblažene Device. In v poznih letih je pripovedoval: »O, kako sem ljubil ta kip! Nisem se mogel noč in dan ločiti od njega in ne bil bi mogel zaspati, ko bi ga ne bilo v bližini moje postelje. Ljubil sem Mater Božjo, še predno sem jo prav poznal. Ljubezen do nje je moje najstarejše nagnenje.« To ljubezen je v njegovo srce vcepila dobra mati in s tem vzgojila svetnika.

Velikega papeža Pija IX. je že v prvih dneh življenja posvetila pobožna mati preblaženi Devici. Otročiča je vzela v roke, z njim pokleknila pred sliko Matere Božje, ga dvignila kvišku proti Mariji in molila: »O Marija, sprejmi ga! Tebi ga popolnoma posvetim in prepustim!« Modra mati je dobro vedela, da otrok najbolje uspeva za otroka božjega na srečo Marijinem.

Dobra krščanska mati že zgodaj vcepi v otrokovo dušo ljubezen do prečiste Device; govori mu pogosto o Materi Božji, uči ga klečati pred njeno sliko, popelje ga v cerkev in ga pred Božjo Materjo priporoči njenemu varstvu, nauči ga zgodaj kako molitev njej na čast, ki jo moli vsako jutro in vsak večer. Tega otrok nikoli ne pozabi in to mu bo v življenju v mogočno oporo, ko bo skušal svet, strasti in hudobni duh speljati ga s poti življenja na pot greha.

Marijin zgled, Marijino varstvo, Marijina priprošnja — teh se poslužuje dobra mati, da reši svojega otroka pogube greha.

Velik pomen Marijinega češčenja je krasno priznal Henrik III., francoski kralj. Živel je v dobi, ko se je mladina v veliki meri izgubljala v močvirje greha in krivoverstva. Nekoč je obiskal jezuitski zavod v Parizu, kjer je opazil, da gojenci iskreno časte Mater Božjo. Ves vesel pravi p. rektorju: »Hvala Bogu! Vsaj ti ne bodo padli v zablode!«

Krščanska mati rada pošlje svojega otroka v Marijin vrtec in kasneje v Marijino družbo, da se tam še bolj navzame Marijinega duha, še bolj navduši za Marijino češčenje in se še iskrenejše izroči Marijinemu varstvu.

Od mater vzgojen v ljubezni do Nebeške Gospe, v družbi Mariji posvečene mladine, bo otrok gotovo ohranil nedolžnost in rasel v veselje svojim staršem in v svojo lastno srečo.

Šolska mesečna spoved. Ljudska šola: dečki IV. in V. razred v soboto 2. maja, I. II. in III. razred 9. maja; deklice I., II. in III. razred v soboto 16. maja, IV. in V. razred pa 23. maja. Meščanska šola: dečki 2. maja, deklice 30. maja.

Mrliška kronika.

14. **Primožič Jakob**, posestnik, Slap 44, roj. 28. aprila 1848, umrl 24. marca.
15. **Klemenc Hilda**, samska, Sv. Ana 26, roj. 24. oktobra 1902, umrla 1. aprila.
16. **Zupan Leopold**, sin mizarskega mojstra, Tržič 78, roj. 12. nov. 1924, umrl 10. aprila.
17. **Domines Marija**, roj. **Meglič**, vdova, Tržič 159, roj. 11. sept. 1868, umrla 15. aprila.
18. **Miklau Franc**, delavec, oženjen, Tržič 185, roj. 22. maja 1899, umrl 24. aprila.

Karl Pirc:

Marijine slike v Tržiču.

1. **Slika Marijinega Oznanenja** na velikem altarju župne cerkve je delo znanega slikarja Lajerja (Lajer) iz Kranja. Naslikal jo je po naročilu in na stroške Ignacija Ceme, p. d. Bučar¹, posestnika in kosarja v Tržiču št. 91 (zdaj št. 97).

Lepa slika ima žal v sedanji sestavi veliko hibo — manjka ji namreč podobe sv. Duha.

Prvotno se je nahajala podoba fretje božje osebe v sredini altarja, med obema slikama.

Od nje je sijal na Marijo mogočen žarek, ki je s svojim bleskom poživljal celo skupino, ob enem pa vezal obe altarni sliki v harmonično celoto in kazal prav primerno čudotvorno razmerje, ki je nastalo vsled učlovečenja druge božje osebe med sv. Trojico in Marijo, oziroma človeštvom sploh.

To umetniško in mistično altarno razvrstitev je na prav neokusen način razdrila pred nekaj leti na altar montirana električna zvezda, zakar bi bilo umestno, da čim preje izgine iz prizorišča.

Naši pradedje so imeli dobro razvit umetniški čut, zato se nam kaj slabo prija, kadar v naši površnosti popravljamo njih mojstrska dela.

2. **Podobo Marije Vedne Pomoči** na stranskem altarju sv. Florijana je postavil župnik Frančišek Špendal leta 1891 v spomin na drugi sv. misijon, ki se je vršil od 29. novembra do 8. decembra 1891 in sicer na stroške gospoda Andreja Gassnerja star., ki je velik častivec te podobe.

Slika je posnetek čudodelne podobe, ki se pod istim imenom časti zdaj v Rimu v cerkvi sv. Alfonza na Eskvilinu.

Blagoslovili so podobo sv. Oče papež Leon XIII. ter s posebnim pismom z dne 13. jan. 1891 dovolili popolen odpustek onim, ki podobo Marije Vedne Pomoči v župni cerkvi v Tržiču obišejo 8. decembra vsacega leta, ali pa v nedeljo pred praznikom rojstva sv. Janeza Krstnika in naslednjih sedem dni.

Nepopolen odpustek 300 dni pa so podelili sv. Oče vsem onim, ki podobo kateri dan koli v letu obišejo in s skesanim srcem molijo v namen sv. Očeta.

Izvirno sliko, ki sega po mnenju večšakov v 13. ali 14. stoletje, je izvršil jako umen in pobožen mojster.

Naša ljuba Gospa je narisana v doprni podobi; v levi roki drži Božje Dete, katero se oprijemlje z ročicama Materine levice. Opazovalca gleda ljubeznivo, toda resno, tako da se vidi v njenem obrazu sočutje, katero ima s trpljenjem Božjega Deteta. Na obeh straneh glave vidimo štiri grške črke, ki okrajšano pomenijo: »Mati Božja.«

Božje Dete je celotno naslikano, na njegovem obličju se bere žalost. Večkrat sem že bral, da so ocenjevalci podobe pripisovali to žalost pogledu križa, katerega kaže angel.

Vendar se ne morem sprijazniti s to mislijo. Odrešenik se nikdar ni branil križa! Meni se zdi bolj verjetno, da izvira žalost od spomina na grešnike, ki se bodo pogubili navzlic križu in vsemu trpljenju. Prav tista žalost, katero je občutil Kristus pozneje kot mož veliki četrtek na Oljski gori.

¹ Ignacij Ceme, p. d. Bučar, se je rodil 30. I. 1773. Bil je jako bogat kosar in posestnik. Njegova dedinja hčerka Amalija se je omožila z Antonom Globočnikom. Toraj je g. Ceme od matrne strani praoče sedanje rodbine Globočnik.

Nad desno ramo Deteta so okrajšane grške črke, ki pomenijo: »Jezus Kristus.«

Angelja, ki sta naslikana na podobi in katerih oni na levi je po napisu: »Nadangelj Mihael«, drugi pa: »Sveti nadangelj Gabrijel«, nosita v rokah mučila Gospodova.

Znamenito o tej čudotvorni sliki je to, da se Marija skazuje kot milostna Mati tudi v posnetih slikah, tako da smemo brez pretiravanja trditi, da je toliko čudodelnih podob, kolikor je sploh na svetu podob N. Ij. G. Vedne pomoči.

Dekliška Marijina družba si jo je zbrala za svojo patrono in jo tudi oskrbuje in okrasuje posebno ob Marijinih praznikih.

Enaka podoba se nahaja tudi v kapelici predilniškega »Dekliškega doma«. To sliko je imel doma poprej g. Andrej Gassner star. Tudi ta je blagoslovljena od sv. Očeta in z odpustki obdarovana.

3. **Altarna podoba Karmelske Matere božje** v kapelici. O tej govorimo na drugem mestu trga lista.

4. **Podoba Žalostne Matere božje** v karmelski kapelici, patrone ženske marijine družbe je posnetek čudodelne podobe, ki se časti v podružnici sv. Florijana v Ljubljani.

Marija z močnim mečem žalosti v srcu, je obdana z mučili Gospodovimi. Zdi se mi, da je hotel umetnik naslikati občutke Marijine, kakor jih je občutila veliki petek, ko so položili Jezusa v grob in se je božja Mati vrnila domov v tiho izbico in ondi vsa zatopljena v žalost premišljevala muko za muko, kakor jih je prestal nje Sin na veliki petek.

5. Enaka podoba, samo v mnogo bolj živih barvah, se nahaja v podružnici sv. Jožefa na steni ob stranskih vratih. Naslikal jo je slikar in podobar Gašper Goetzel v Kranju.

K tej podobi so se kdaj kaj radi zatekali Tržičani, tožili žalostni svoje nadloge in ji darovali mnogo olja za svetilko, ki visi pred podobo. V temnih nočeh je bil kaj tajinstveno ljubek pogled na razsvetljena okna sv. Jožefa cerkvice.

Svetovna vojska nam je skvarila tudi to idilo.

6. V tej podružnici stoji vrh altarja Angela varuha še druga Marijina podoba, ki je pa danes povsem pozabljena. Tudi se ne ve, kdaj je bila postavljena.

Posnetek je čudodelne podobe **Marije Dobrega sveta**, kakor se časti v Dženacano (Gennazano) v Italiji.

Izvirna slika je prastara. Prvotno se je nahajala v Skadru v Albaniji in je bila naslikana na presno steno. O njej se to-le pripoveduje: Ko so pridrli Turki v deželo, se je na čudežen način odločila od stene in splavala čez morje na kraj, kjer se še danes nahaja. To se je zgodilo 25. aprila 1467. l.

Prastara slika predstavlja blaženo Devico z božjim Detetom v roki. Glava ji je nekoliko nagnjena in njen obraz, ki ga obseva nebeški smehljaj, se bliža onemu njenega Sina, ki ga ljubeznjivo nosi na rokah.

Dete Jezus objema z ročicama vrat svoji Materi in jo prisrčno poljublja. Očividci prave slike ne morejo skoraj popisati, kako ljubek je pogled na Marijo in Dete.

Čas, ki sicer vse razdere, ni zamogel na tej podobi nič prenarediti. Do današnjega dne je ostala nespremenjena.

Nekaj pa je, kar navdaja opazovalca z začudenjem, namreč to, da čudotvorna slika od časa do časa svoj izraz spreminja. Marija gleda zdaj ljubeznjivo, milosti polno in zopet prav tako strogo, polno veličanstva. Zdaj so ji lica bleda in žalostna, drugič pa nasprotno rudeča in sveža kot rože vigredi.

Zato se pa do zdaj še nobenemu umetniku ni posrečilo naslikati izvirniku popolnoma podobnega posnetka.

Naj bi ta črtica povzročila, da bi se začeli zopet bolj pogosto obračati do Marije v tej podobi. Vsaj potrebujemo vsak čas dobrega sveta in kje ga bomo našli, če ne pri »Nestvi svetega Duha« in »Sedežu modrosti«.

Papež Leon XIII. je posebno priporočal to pobožnost in dne 22. 4. 1903 pridejal v lavretanske litanije prošnje: »Mati dobrega sveta, p. z. n.«

7. Na velikem altarju sv. Jožefa se nahaja podoba **Brezmadežnega spočetja**.

Dasi je kip bogato pozlačen, ni na njem te lepote, kakor na kipu Brezmadežne na stranskem altariju v podružnici sv. Andreja.

Stranske altarje so postavili pri sv. Andreju 1875. leta. Zanje je založil gosp. Jurij Ahačič² 1000 gld., toliko sta tudi altarja približno veljala.

Altarne podobe, tako tudi ono Brezmadežne, so pa omislile dobre gospe, osobito g. Marija Dekleva³ in g. Barbara Ahačič⁴.

Ko so dogradili novo cerkev sv. Andreja je bila v notranjščini silno borna, skoraj brez vsake oprave. Da vsaj nekoliko odpomore tej revščini, je darovala gospa dr. Ahačičeva iz Ljubljane sliko Marije Pomočnice, ki visi še danes na steni. Samo tedaj se je vila okrog vratu Mariji za prst debela zlata verižica. Danes ni več tega okraska, menda so nakit prodali in denar porabili za podružnične potrebe.

Pred leti je hodil po Gorenjski nek starček in prosil milodarov. Iz svoje dolgoletne skušnje je zatrjeval, da že naprej spozna lastnosti gospodarjeve, če le pogleda na streho. Dobra streha, dober gospodar. Če se potrika na njegova vrata, gotovo ni prošnja odbita. Slaba streha pa kaže na slabega gospodarja in ne splača se prestopiti hišnega praga.

Nekaj sličnega smemo trditi o verskem življenju kakega kraja. Večje število znamenjev ali kapelic, ki se nahajajo v kakem kraju in lepše kot so okrašeni, boljši je versko nazorjanje prebivalcev.

No, če je to res, smo lahko zadovoljni v Trziču. Posebno ker je lepo število znamenjev posvečenih preblaženi devici Mariji.

Menim, da bo cenjene bravce zanimalo, ako spregovorim tu o znamenjih Marije par besedi.

Najstarejše znamenje je bilo ono Brezmadežnega spočetja Marijinega pri podružnici sv. Andreja. V staro cerkev je vodilo več stopnic, vrh katerih je bil na desno glavni vhod, na levi pa veliko okno, v katerem je stal kip Brezmadežne z licem obrnjen tako, da je gledal naravnost doli po trgu. Nehote je vsak prišlec, komaj je stopil na trg, že zagledal Marijo.

Tu sem so se Tržani kaj radi zatekali v svoji bedi in darovali Mariji toliko obilico sveč in olja, da je bilo znamenje neprestano razsvetljeno. Ker takrat še petrolejk in elektrike niso poznali, je bil trg vedno v temi, le od znamenja sem se je svitalo, kakor mornarjem svetilnik ob morskem obrežju.

Škoda za cerkvico, ki so jo morali podreti dvakrat, škoda pa za znamenje, da se ni obnovilo.

Marijin kip je prišel v zasebne roke. Mnogo let se je častil v rodbini Ošabnik, danes se nahaja v posesti gospe Lavšove.

b) Znamenje Marije Pomočnice na razpotju, koder se odcepi od ljubeljske ceste pot na Fabriko. Slika je posnetek čudodelne podobe na Brezjah in bajé delo istega slikarja.

Izvir iz 18. stoletja in ji je, kakor se zdi, požar leta 1811 prizanesel. Sicer pa slika ni posebno dobro ohranjena.

c) Kapelica Žalostne Matere božje v Zgornjem koncu je tudi jako stara.

Kip, takozvana pietá (Marija z mrtvim sinom v naročju), je lesen, a nima posebne umetniške vrednosti. Vendar se pa pri tem znamenju močno časti Marija.

d) Tudi sredi vasi Bistrice stoji prostorna in čedna kapelica, ki je ravno tako posvečena Mariji sedem žalosti. Bogati okras znamenja znači veliko spoštovanje Bistričanov do Marije.

e) Najnovejšega izvira je Marijino znamenje — Mati lepe ljubezni — na Fabriki, ki so ga postavile požrtvovalne fabriške žene in dekleta po prizadevanju č. g. Kristjana Cudermana in je kras cele Fabrike. Toda o tem bo spregovorila v tem listu druga oseba, ki vam bo spretneje govorila o znamenju, kot bi zmožel jaz.

Le to naj pripomnim, da mi je kaj všeč spoštovanje do razpela, ki je stalo poprej na mestu sedanje kapelice. Vse hvale vredno je, da se je ohranilo in se ni zaneslo bogsigavedi kam. To razpelo ima namreč tudi svojo zgodovino, katero vam hočem na kratko omeniti, dasi ne spada prav tu sem.

Kdaj in kdo je postavil ondi prvi križ, ne pove nobena pratika. Bržkone je starejšega izvira kakor pa vsa naselbina na Fabriki, ki se je ustanovila šele leta 1814. Poprej so nazivali kraj »Bleke« ali »na Blekah«. To pa drži, da je bilo znamenje sredi šedesetih let preteklega stoletja jako zanemarjeno in v razpadu.

Takrat je stanoval v veliki hiši na Fabriki grajščinski uradnik, kateremu je stregla neka gosposka ženska, ki pa je bila na najslabšem glasu in prebivalci na Fabriki so se jo z gnjevom ogibali.

To jo je močno bolelo in da bi to nenaklonjenost omilila, je na svoje stroške postavila nov križ ter zahtevala od župnika, da bi ga slovesno blagoslovil, kar je pa seveda odločno odklonil.

Kaj tacega ni pričakovala. Hudo se je togotila, a zaman! Ni ji kazalo drugega, kot da je pobrala svoja kopita in odšla bogsigavedi kam.

Kdo bi si bil takrat mogel misliti, da bo tam šestdeset let pozneje pobožno in pošteno ženstvo iz vzvišenih namenov postavilo lepo svetišče na čast božjo in Marije!

Karl Pirc:

Karmelska bratovščina v Trziču.

Kakor nam ni natanko znano, kedaj da se je ustanovila naša župnija, tako tudi ne moremo povedati nič gotovega o pričetku Karmelske bratovščine. To stoji, da je imela bratovščina že leta 1690 na pokopališču svojo kapelico, katero so ljudje visoko čislali in za njo marsikaj darovali. Valvazorjeva slika Trziča pa nam podaja oporo, da si zamoremo precej živo predstavljati kako je bilo to Marijino svetišče.

Iz vsega lahko mirno rečemo, da je pobožna ustanova bila v veljavi že pričetkom šestnajstega stoletja.

Čudno je, da ni najti nikakih knjig ali drugih beležk, ki bi pojasnile gibanje v bratovščini in vendar je moralo biti jako živahno, vsaj se je še v drugi polovici osemnajstega stoletja našel dobrotnik, ki je daroval srebrn, 55 cm visok kip Marije z gore Karmel.

Ta kip se še danes hrani med cerkvenimi dragocenostmi in je edini spomin na družbo, ki jo je Jožefinizem popolnoma zatrl.

Pol stoletja je preteklo in skoraj so izginili vsi spomini, ko se je 1852. l. začel truditi tedanji župnik Alojzij Košir, da bi obnovil češčenje Marije Karmelske in postavil svojo župnijo zopet pod Njeno varstvo.

Pa tudi posebno svetišče je hotel postaviti Mariji in v ta namen 1857 preuredil na evangelski strani cerkve staro zakristijo v lično kapelico in v njo postavil altar s kipom Marije Karmelske. Leto pozneje pa je dal svetišče poslikati po domačem sobnem slikarju Jakobu Razpotnik.

Na kakor nebo sinjem oboku se je svetlikalo polno zlatih zvezdic. Na evangelski strani je bila naslikana podoba Dobrega Pastirja, ki še danes stoji, na nasprotni strani, kjer je zdaj podoba sv. Uršule, je pa sedela sredi vrta Marija in gojila lilije, vrtnice, vijolice in druge cvetke, ki upodabljajo Njene čednosti. Na zadnji steni, nad izhodnimi vrati pa je bil medajlon, v katerem je bila Marija simbolično označena kot morska zvezda in up človeštva.

Podzidek (zokel) so tvorili štirikotni kamni, ki so se menjavali v dvanajstih barvah in bi imeli predstavljati dvanajstero prednosti Marijinih.

Vso slikarstvo je župnik globoko mistično zamislil. Žal, slikar mu ni mogel slediti, ker je misel daleko presežala njegove zmožnosti. Vendar je bilo pa vse delo jako lično dovršeno in Tržičani presrečni nad takim svetiščem, so kar tek-

² Jurij Ahačič, p. d. Jurča, bogat kosar, rojen 13. IV. 1790, je bil oče Ignacija in Kajetana Ahačič, od katerih izvirajo rodbini Franc in Niko Ahačič.

³ Rodbina Dekleva »pri Kercljanu« je izumrla.

⁴ Barbara Ahačič silno dobrih rok. Mati g. Franca Ahačič.

movali z darovi, da se je poprej oskrbela vsa potrebna oprava altarja in kapelice. Le posestnik hiše št. 100 je delal skazo. Lastil si je pravico do sedeža na prejšnjem oratoriju nad staro zakristijo in ni hotel odnehati, dasi se mu je ponujala v cerkvi klop, katero si izbere.

Nič ni pomagalo in ni preostajalo družega, kakor da so se napravile tiste neokusne gombole, ki še dandanes kapelico kazijo.

Šestnajstega julija 1859, na praznik karmelske Matere Božje, se je opravila v kapelici prvič sv. maša. V nedeljo na to pa je bila ob desetih pred izpostaljenim Najsvetejšim slovesna sv. maša z leviti.

Bratovščina je kaj lepo napredovala, gorečnost ljudstva je bila nepričakovano velika, zato je pa izviral iz nje mnogo dobrega.

Društvena vsakdanja molitev je navajala ljudi, da niso opuščali molitve in se slehern dan spominjali Marije in jo častili.

Škapulir, mogočen ščit zoper vse skušnjave, je vrhu tega spominjal ljudi na zadnjo uro in ko je ta v resnici prišla, jim je bil še v zadnjo tolažbo.

Prav lepa navada je bila, da so se, ko so odhajali dijaki v šolo, fantje k vojakom in dekleta v službo v tujino, še enkrat pred odhodom oglasili v župnišču in poprosili za nov škapulir, ki bi jih ščitil v nevarnostih, ki so jim pretile izven domače hiše. Ta lepa navada naj bi se zopet obnovila.

In zares, ali si moremo misliti boljšega pripomočka kot škapulir, ki je spominjal na Marijo, na domačo cerkev, na domačo duhovščino, na prvo sv. obhajilo, na lepa otroška leta, na skrbno mater, brate in sestre. Zares, kamen bi moral imeti v prsih mesto srca, kogar bi to ne prevzelo in bi ne vstrajal v dobrem.

Posebno dekleta iz revnejših rodbin, ki v tistih časih niso našla zaslužka doma, marveč so ga morale iskati v tujini, v Ljubljani, Trstu, Benetkah in celo v Aleksandriji, so bile v veliki nevarnosti, da ne zaidejo.

Da se jih je le malo v tujini ponesrečilo in so v pretežni večini bile na dobrem glasu kot previdna, delavna in poštena dekleta in se skoraj brez izjeme, pogosto celo čez svoj stan, v mestu omožile, pripisujemo brez pomisleka škapulirski Materi Božji.

Danes seveda ni ta bratovščina več to kar je bila. Izpodrinile so jo popolnejše urejene Marijine družbe. Pa tudi neokusni moderni ženski noši in kosarni je škapulir odveč, da ne govorim o hribolazcih, telovadcih in športnikih, ki ne vejo kaj početi s skromnim Marijinem oblačilcem.

Da bi jim le enkrat, ko so bo oglasila bela žena, ne bilo žal, da niso ostali z nami starokopitarji pod okriljem Marije!

K. P.:

Marija Vedne Pomoči.

(Tri sličice iz življenja Marijine hčere.)

V društveni sobi dekliške Marijine družbe je jako živahno vrvelo. Razstanek obhajajo od tovarišice, ki odhaja iz doma v svet. Pravkar se je prednica z ljubkimi besedami poslovila od nje in ji v spomin podarila v pozlačenem okvirčku podobico Marije Vedne Pomoči, opominjeva je jo, naj ne zabi Nebeške Matere kjer koli bo hodila. Solznega obraza se je odhajajoča deklica vnovič posvetila Mariji ter trdno sklenila v vseh težavah, skušnjavah in dvomih iskati pomoči pri Mariji. — —

Leta in leta so tonila v večnost. V tesni, vlažni sobi bdi na borni postelji prepadena žena. Hude skrbi jo tarejo. Petero otrok prosi neprestano kruha, on pa, ki bi ga moral preskrbovati, leži pijan na ležišču. Kako naj preživlja sama s šibkimi rokami številno družino, ko se ji odvečno zopet oglašča pod srcem novo življenje?! Sinoči je potožila sosedi svoj brezupen položaj, ta se je porogljivo nasmehnila in ji šepnila na uho: »Norica, kaj se begaš? Spij pijačo, ki ti jo dam in vseh neprilik bo konec!« Kaj naj stori? Za predlog

sosede govori sto razlogov! Na dnu duše se pa oglašča vest, ki pravi: »Ne, ne smeš!« Uboga žena ne najde izhoda iz zagate. Kar posije blede luna nad sosednimi strehami in vlije skozi okence žarek svetlobe prav na Marijino podobo in žena zadrhti: »Oj, Marija, kako sem mogla na Te pozabiti? Pomagaj mi!« In zatopila se je v gorečo molitev. Počasi se pomiri in dobrodelen sen jo objame. Zdi se ji, da šterli izpod stropa zelena vejica, na njej se pa guga mali krilatec, ljubko dete, ki smehljaje moli ročici proti njej. Ona pa nestrpno zamahne po veji, da se hipoma prelomi, ljubki prizor pa se pogrezne v temo. Preplašena se zbudi, a iz sanjske prikazni razbere Marijino svarilo! — — —

Nadaljnih šestnajst let je minilo. V sobici se peha mlado dekle bledega a vedrega obraza. Zdaj pripravlja pri štedilniku večerjo, zdaj pogrinja mizico in jo zaljša s cvetjem. Danes je v prvič dobila svojo mesečno plačo, pa hoče svojo trudno mamico iznenaditi. Vsi, bratci in sestrice so šli širem sveta in pozabili na mater, nje sklep pa je: biti mamici podpora, nuditi ji hoče na stara leta počitka in oddiha — plačati po možnosti materinski trud.

Ko vstopi utrujena žena, se je deklica oklene okoli vratu in zašepne iznenadeni svoj sklep. Solze so polile skrbi naguban obraz. Žena ni mogla govoriti, le šegavo je mrmrala: »Oj ti ljuba moja nepotreba, ti moja odvečna.«

Roka v roko sta sedeli dolgo pri večerji. Mati je govorila o pretoklih časih, tudi o materi, ki se je branila kupiti deklico. Tedaj jo je mala prestrašeno pogledala: »Oj, a tako huda je bila mamica?« »Ne huda«, šepeta v zadregi ženica, »le uboga je bila, zdaj pa je bogata, ker ji je navzlic vsemu dovedla Marija tako ljubko otroče.«

Molk je nastal v sobi, objeti sta sedeli in zrli v sveto podobo, katero je čarobno razsvetljevala rdeča svetilčica. Njih misli pa so bile mogočen hvalospev Mariji Vedne Pomoči. — — —

Tržiški vzorniki.

Kauimanov ali Ošabnikov Fridrih. (Friderik Ošabnik † 14. okt. 1905.) Misli je postati učitelj, a je moral radi boleznih zapustiti študije. Nekaj let je služil kot pomožni uradnik pri sodniji. Tudi ta sedeči način življenja mu radi rahlega zdravja ni prijal. Ostal je doma pri sestrah in jim pomagal v trgovini. Toda to vse je postranska stvar, ki nas ne zanima mnogo.

Mar nam je le njegovo vzorno življenje in ljubezen do preblazene Device Marije!

O sv. Leonardu Porto Mavriškem beremo, da se je v neki pridigi zaradi obilih milosti, ki jih je prejel od Marije, nazival »cerkev, v kateri se časti čudodelna podoba Marije.«

Tudi našega Friderika bi v nekem pomenu besede smeli imenovati »Cerkvico Marijino«. Zakaj?

V cerkvi se moli; časti se Marija, njej na čast se prižgajo luči in svetilčice. Friderik je neprestano molil. V svoji sobi je postavil na častnem mestu velik kip Brezmadežne in pri njenih nogah noč in dan netil lučko. Z veseljem je pripovedoval, kako kraso Marijino podobo in »če se zbudim po noči« je zatrjeval, »zazrem najprvo podobo Matere Božje, pa se mi zazdi, kakor bi bil že v nebesih.«

V cerkvi se opravlja sv. daritev in se delijo sv. zakramenti. Friderik je hodil vsaki dan k sv. maši, v nedeljah in praznikih še po večkrat. Prejemal je kolikor mu je bilo mogoče pogosto sv. zakramente, ob Marijinih praznikih skoraj ni prišel iz cerkve.

Iz cerkvenega zvonika se vabijo verniki k molitvi. Friderik je mnogo let prostovoljno, brez kake odškodnine, oskrboval pri sv. Andreju zvonjenje in vestno prebivalcem na trgu zjutraj, opoldne in zvečer naznanjal »Marijino češčenje.«

V cerkvi se zbirajo verniki k posebnim pobožnostim in od tod izhajajo procesije. Friderik je vsako nedeljo po popoldanski službi božji zbiral okrog sebe vernike, z njimi opravljal sv. križev pot, ali pa jih ob lepem vremenu vodil za Virjam v procesiji na božjo pot k sv. Jožefu, ženinu Marijinem.

V cerkev k Mariji se zatekajo bolni in pomanjkanje trpeči. Friderik je bil soustanovnik tržiške Vincencijeve konference in dolgoleten nje blagajničar ter kot tak prijatelj bližnjega v sili.

V cerkvi vlada mir in snaga. Friderik je bil miroljuben, da ga mu ne najdež para, iz vsake poteze na obrazu se mu je bral mir in spravljivost.

Ljubil je zdržnost in čistost, sovražil greh nad vse. Z eno besedo, bil je vzoren častilec — prava »cerkvice« Marije.

Zato je pa tudi, ko so mu potekle ure življenja, zadobil milost, da se je, s pogledom na podobo Marije, mirno poslovil iz doline solz.

Tržič v začetku 19. stoletja.

Tržiška graščina.

Valvazor označa tržiško graščino »Neuhaus« že okoli 1305. l. kot last Albrehta, grofa Goriškega ter dalje navaja, da je dne 5. sept. 1606 v gradu prenočil rimski cesar Leopold I. Iz sličice, ki nam jo nudi, posnamemo, da gradič ni bil zavarovan z obzidjem ali okopi. Malo obrambo sta tvorila le potoka Bistrica in Mušenik, ki sta tekla tedaj okrog grajskega hriba in se skupaj stekala nekako tam, kjer je zdaj g. Perkotova hiša na trgu.

Zgodovina tudi omenja, da so postali pozneje posestniki gradu Gutenbergi¹, dokler ga ni kupil Henrik grof Paradajzar. Ko so izumrli moški P., sta podedovali graščino dve sestri, ki sta si razdelili graščinsko posest na dva dela. Mejo je tvoril potok Bistrica sredi Tržiča. Zgornji konec z gradom je pripadal Renati omoženi Vernek, spodnji konec pa drugi sestri.² V začetku 19. stoletja sta do graščine vodile dve poti. Glavna mimo Kodra, za Birkarjevo (zdaj Žončevo) hišo, druga pa v Zgornjem koncu, za Sravovo (zdaj Klofutarjevo) hišo.

Grad je pred požarom stal višje kakor zdaj. Obdan je bil z visokim gradiščem ali zidom. V dokaj obširno predgradje ali grajsko dvorišče se je prišlo skozi dvojne vrata. Ena manjša in ena večja z dvojnata durnicama.

Ondi se je nahajal razun gradu še konjski hlev, kolnica, žitnica, pivovarnica, vodnjak in ribnjača (poltar). Stopivši skozi velika vrata v notranjščino gradu je bila na levo pisarna in hišterna, na desno pa grajska kapela.

V zgornjo nadstropje se je prišlo po širokih stopnicah najprej do oskrbnikove pisarne, potem v gostiniške prostore in zasebna stanovanja.

Vhod v kapelo, ki je bila posvečena sv. Lenartu in 14 pomočnikom, je bil iz dvorišča. Na kor pa ni bilo posebnih stopnic, prišlo se je iz prvega nadstropja. Tudi posebne zakristije ni bilo. Mašnik se je oblačil kar pred altarjem. Altarna podoba se je ohranila do danes. Vidiš jo v podružnici sv. Jožefa na evangelski strani nad klopmi. Zidovje, ki je naslikano na tej podobi, utegne biti nekoliko podobno staremu gradu.

H kapelici je spadal tudi majhen štirivoglat zvonik, v katerem sta visela dva zvoniča. Sv. mašo je vsaki dan v tednu, pogosto tudi v nedeljah, opravljal poseben grajski kaplan, ki je stalno stanoval na gradu. Ob godu patrona ali v nedeljo po sv. Lenartu je pa opravil sv. mašo župnik z leviti. Ljudstva je bilo pri teh svečanostih vedno vse polno.

Cehi kovačev in usnarjev sta v gradu praznovali svoje letne shode, »Jahrtag« imenovane.

Široko stopnišče v prvo nadstropje je vzbudilo pri Tržanih spoštovanje. Ne toliko zaradi njega obsega, ali radi tega, ker se je šlo po njem do oblastnega oskrbnika, marveč vsled nekega čudnega pripetljaja, ki se je na njem nekoč pripetil.

¹ Gutenbergi so imeli svoje domovanje v gradu Altgutenberg nad vasjo Bistrica. Ko je pogorel, so se preselili v Tržič. Navadno so se zvali za Guternice (Gutternitz), zato se še danes imenuje klanec na cesti v Bistrico — »Kuternica«.

² Od tod še danes ločitev tega v »Zgornji konec« in »Spodnji konec«.

Tržan po imenu Šimen, stanujoč v Fikovi (zdaj Bathletovi) hiši je v neki zadevi baje po krivem prisegel. Prišedši iz pisarne, se nenadoma na stopnicah zgrudi in takoj na to ves začnel v obraz ondi umrje.

Grozno razburjeni ljudje so vsi preplašeni tarnali: »Kaj bo z njegovo dušo? O uboga njegova duša!«

Stara Luzova Franca je pa še 1859. l. vedla povedati vse druge reči. Pravila je o nekem krivoprisežniku, ki je na stopnicah ugledal dva velika črna kosmata medveda.

V gostilni je bilo vedno živahno življenje. Kdor je imel kaj opravila v gradu, se je že z ozirom na gospoda oskrbnika oglasil na en kozarček. Zvečer so pa zahajali gospodje iz trga na oddih in pomenek. Obravnavala se je pri kupici rujnega vinca marsikaka visoka politika.

V sodnji je imel oskrbnik dva uradnika. Enega pisarja namreč in enega biriča, ki so ga nazivali za »rihtnega hlapca«. Pa vsi trije niso imeli kaj opravila, ker so se pravde in prepri navadno pri vinu poravnavali.

Oskrbniku je bilo na tem, da se stranke z lepa pomirijo in spravijo. Dejal je: »Vesta kaj? Kaj se bota med seboj ravsala in kavsala! Vsak naj malo odjenja, pa naj da rajši za en polič vina.« Navadno so stranke v to privolile. Pisar je poslal po dve priči, pa so se brez pisarije poravnali, končno pa mesto enega polička spraznili po 5 do 6 in še več bokalov sladke bržanke.

Včasih je kdo pozabil na svoje obljube: Tacega je oskrbnik pozval k sebi in ga pokaral: »Ti, lejga, kaj pa to pomeni, ali tako držiš svojo besedo?« Dotični je malo menca, končno priznal svojo krivdo in poprosil, naj se mu odpusti.

Zopet je poslal pisar po priče, zopet so se pogodili, ej — zopet je živela bržanka!

Veliko važnost so polagali tudi ribnjači ali kakor so jo zvali »ribji poltar«. Tja so morali oddati ribiči vse ribe, ki so jih vlovili v tržiških vodah. Oskrbnik pa je imel živahno barrantijo z ribami. Pred ribnjačo je bil zabit v zemljo močen kol, na katerega so obesili tehtnico, oskrbnik je pa tehtal žlahtne postvice za gospode sladkosnedeže iz trga.

V gradu so bile tri kleti. Dve pri zemlji, ena večja, ena manjša. Iz zadnje so pa vodile stopnice globoko doli v vinsko klet, od koder se je prišlo v dolg nagnjen hodnik, čigar izhod je bil pri cerkvi sv. Andreja. Do leta 1866., dokler je še stala stara cerkev, so pričala o tem hodniku zazidana vrata.

Ob velikem požaru so graščinska poslopja silno trpela. Tri dni je baje razsajal ondi ogenj, dokler se niso vse stavbe zrušile v eno veliko grobljo. Po odhodu Francozov je prišla graščina v posest grofa Radeckija, ki je dal sezidati nov gradič. Na spomlad 1817. l. so staro osemkotno zidovje popolnoma razrušili, kamovje odpeljali, velik del hriba odkopali in tako napravili sedanjo grajsko planoto, kamor so postavili po navodilih inženirja Sajkota nov gradič v sedanji obliki. Gospodarska poslopja pa so prenesli pod hrib na pristavo, kjer še danes stoje.

Takrat je bilo v Tržiču dokaj brezdelnih revežev. Da jim pomaga, je Radecki, vjuden gospod, zaukazal, da so na pristavi, koder so bile poprej njive in je rastlo žito, napravili ceste in zasadili drevje in spremenili zemljišče v prijazen park. Nasadili so mnogo drevja, ki je svojčas obilo rodilo. Tod so si hoteli narediti tudi majhen ribnjak. Izkopali so precejšnjo vdolbino, ki se še danes vidi. V sredi so sezidali majhen otoček, tla pa z čevlja na debelo z ilovco obložili in skrbno zatolkli. Vendar se pa delo ni obneslo, ribnjak ni držal vode, dasi je veljal 700 gld. Tudi za nasade na sosednjem Kamniku je skrbel Radecki. Gora je bila namreč vsled nekega gozdnega požara docela gola. Le kake jesenove veje so še iz zemlje rile, pa še te so kože sproti pojedle.

Nakupil je razna drevesna semena in z njimi pogozdil hrib. Posebno so se obnesli borovci in v malo letih je bilo zopet vse zeleno.

Radeckijev naslednik je bil baron Dietrich (beri Ditrih). On je vzljubil Tržič, zato je dal grad zopet preurediti, na novo ometati, staro z opeko krito streho odstraniti in z an-

gleškimi škrliji pokriti. Vsaka štirioglatna plošča je veljala na lice mesta postavljena 10 krajcarjev v srebru, kar je bilo za tedanje čase mnogo denarja. Dalje je napravil železne oknice, pota je zboljšal in z finim peskom posul. Od njega je tudi dovozna cesta v Zgornjem koncu in ondota železna omrežna vrata nosijo na pročelju še danes Ditrihov monogram.

Po smrti Ditrihovi je pa grad postajal vedno bolj zapuščen. Nasledniki knez Solkovski, Kranjska industrijska družba, lesni trgovec Hahnhart, se niso brigali za gradič, šele gospod Gassner ga je obnovil in postavil v stan, kakor je danes.

Ker smo že pravkar omenili grofa Radeckija, naj nam bo dovoljeno, da še nekaj omenimo, kar pravzaprav ne spada tu sem.

Grof Radecki se je namreč trudil, da bi tržiško graščino kolikor mogoče povzdignil, pa ni imel posebne sreče. Tako je v Čadoljah dal z velikimi stroški postaviti plavž. 40.000 gld. je stalo zidanje, toda komaj četrleta v obratu se je skazala naprava kot neporabna in se morala opustiti.

Nato je kupil od Mihaela Mulej v Pristavi tri kmetije s hišo (zdaj g. Primožič) in gospodarskimi poslopji, 18 glav goveje živine, travnike in gozde za 19.000 gld. kovanega denarja ter ondi osnoval veliko ovčjerejo. Nakupil je na Moravskem 200 ovac žlahtne pasme in dal prepeljati v Pristavo. Bodisi, da živalim ni ugajala paša ali pa podnebje ni bilo ugodno, skoraj četrtnina živali je še prvo leto poginilo, fina volna je pa od leta do leta postajala manj vredna in domači vedno bolj podobna. Konečno so prenesli ovčjerejo vrh Korkarnice, koder je bila velika planina s tečno pičo. A malo je zerce s svežo vodo, ki je bilo gori, se je posušilo in podjetje se je moralo radi pomanjkanja vode opustiti.

Še najbolje se mu je obnesla plinarna, ki jo je dal zgraditi »na Blekih« (zdaj Fabrika). Napravil je 1814. l. obširno poslopje za tovarno pil in pozval v Tržič veščaka in Angleškega po imenu Duton. Ta je uredil tovarno in jel delati pile iz posebnega jekla. Cementjeklo so ga imenovali. Vse je šlo po sreči. Kar Duton nenadoma vsled kapi umrje in vzame s seboj na drugi svet skrivnost izdelave cementjekla. Ni preostajalo drugzega, kot da so preustrojili izdelavo jekla na drug mnogo dražji način. Vse to je stalo Radeckija težke denarce. Zadolžil se je ter zastavil graščino in vse imetje baronu Ditrihu, ki je konecno po 10 letih vse skupaj prevzel v svojo last.

Izdelava pil se je pa še nadalje izvrševala in se šele sredi sedemdesetih let minolega stoletja opustila.

Razno.

Popravek. V aprilovi številki je tiskovni škrat na prvi strani v zadnji vrsti II. odstavka spustil dve besedi in s tem skvaril ves učinek. Latinske besede: Dulce lignum, dulce clavos, — dulce pondus sustinet. Smo paglavci tolmačili: Dilce limov, dilce skladov, — dilce mešal v podmet.

Majnikovo pobožnost ali šmarnice je za Tržič prvič dovolil škofijski ordinarijat v Ljubljani z razpisom z dne 12. aprila 1858. Tega leta so se obhajale šmarnice na ta način, da so se po prvi sv. maši molile lavretanske litanije M. B., vrh tega pa se je prvega in zadnjega majnika, kot pričetku in zaključku pobožnosti in vse nedelje in praznike v majniku brala prva sv. maša pred izpostavljenim Najsvetejšim.

Leta 1859 pa je bilo dovoljenje že v toliko razširjeno, da je bila skozi cel mesec zjutraj sv. maša z blagoslovom, zvečer pa premišljevanje, rožnivenec, lavretanske litanije, petje in h. koncu Angeljevo češčenje.

Pete litanije so najlepše, če poje vsa cerkev, zato pojte vsi, kadar so Pete litanije, in sicer enoglasno.

Prvi maj je postal nekako delavski praznik, tisti dan se po naših tovarnah navadno ne dela. Največje bogastvo za delavca je njegova vera, ki mu je bogat vir tolažbe in upanja.

Naj praznuje delavstvo ta dan v duhu vere, ne pa v duhu odtujenja od vere. Pravi majnik, novo, lepše življenje delavskemu stanu, bo zasijal samo takrat, ko bo zavladała pravica in ljubezen, ta živi pa samo tam, kjer živi vera v Boga pravice in ljubezni. Delavstvo je v prvi vrsti v svojem lastnem interesu poklicano za to, da deluje za prekvašenje človeštva v duhu krščanstva. Vse delavstvo, ki se oklepa katoliške vere, vabimo, da se udeleži 1. maja pri sv. Jožefu službe božje in pridige, ki bo ob 9. uri dop., ob slabem vremenu pa ob isti uri v župni cerkvi.

Apostolstvo mož. Lepo so se končale duhovne vaje za može in žene. Redkokdaj je videla tržiška župnija toliko mož skupaj pri sv. obhajilu, kakor ob sklepu duhovnih vaj na cvetno nedeljo. Može in fantje, sledite vabilu g. misijonarja, vpišite se v apostolstvo mož, kdor še ni vpisan! Lahko sporočite kar po dopisnici na župni urad svoje ime in pristop k apostolstvu mož. To ni nobeno društvo, nobena družba, samo zveza moških, ki sklenejo prihajati vsako prvo nedeljo v mesecu k sv. obhajilu! Tržiški može, na noge, v velikem številu pristopite k apostolstvu mož!

Rojstev je bilo februarja deset, med temi pet — to je polovica — nezakonskih. Kam plovemo?! Nezakonske matere so sama mlada dekleta — Starši, kako pazite na svojo odraslo mladino?! Zlasti maj je nevaren mesec, kakor kaže naša rojstna knjiga! Marsikatero dekle zapravi takrat cvet svoje mladosti!

Krščanska šola. Društvo Krščanska šola je imelo v nedeljo 19. aprila svoj letni občni zbor. Izvoljen je nov odbor in sicer predsednik: Ivan Majeršič, namestnik Rudolf Fenc, tajnik Franc Kogoj; namestnik Lovro Tomazin, blagajnik Martin Slapar, namestnik Jožef Ješe. Novi načrt šolskega zakona hoče katoliški cerkvi zadati nove krivice in šolo vedno bolj odtujiti verski vzgoji. Krščanski starši, na noge, v boj za krščansko šolo, vpišite se v društvo »Krščanska šola«, kar lahko storite v župni pisarni.

Prvo delavsko konsumno društvo

v Ljubljani — **podružnica Tržič** se vsem toplo priporoča.
Ima samo dobro blago po najnižjih cenah.

Hranilnica in posojilnica v Tržiču

je popolnoma varen zavod, vsi njeni člani **garantirajo** s svojim premoženjem vsem vlagateljem, njeno poslovanje je nad vse **solidno**, posojila daje le **sigurnim strankam** pod zelo ugodnimi pogoji. — **Uradije vsaki dan.**

LJUDSKA POSOJILNICA

V LJUBLJANI

je eden največjih in najsolidnejših denarnih zavodov v Ljubljani. Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkvijo v Miklošičevi ulici. Denar pri njej je najvarnejše naložen, vsi njeni številni člani **garantirajo** za njene vloge, sama pa ima večmiljonsko lastno premoženje. Njen promet v l. 1924 je znašal skoro pol milijarde dinarjev. — **Vloge zelo kulantno obrestuje.**